

Nr 463.

Av herr **Lundgren m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek.*

I proposition nr 133 har Kungl. Maj:t begärt anslag till ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek. Anslaget skall utgå med ett belopp motsvarande tre öre för varje lån i folk- och skolbibliotek av rättskyddat verk av svensk författare.

Mot principen att ersättning icke skall utgå vid utlåning av sådana verk av svenska författare för vilka den i gällande författarlagstiftning stadgade skyddstiden utlöpt finnes enligt vår mening icke anledning till erinran. Enligt förslaget skall ersättning utgå endast till författare som äro svenska medborgare, och ersättning utgår även vid utlåning av verk som av svensk medborgare utgivits på främmande språk.

Ett av motiven för att ersättning skall utgå till svenska författare är att det svenska språkområdet är förhållandevis litet och att därför svenska författares verk i regel utgå i relativt små upplagor. Detta gäller emellertid i ännu högre grad finländska författare som skriva på svenska språket. Enligt vår mening borde det därför vara rimligare att ersättningen göres beroende av det språk på vilket ifrågavarande verk skrivits.

Den i Finland utkomna svenska litteraturen har spelat och spelar fortfarande mycket stor roll i vår kultur. Det är nog att i detta sammanhang erinra om författarnamn som Runeberg och Topelius samt från våra dagars Finland Eirik Hornborg.

Bokutredningen, vilkens förslag ligger till grund för ifrågavarande proposition, påpekar att de finlandssvenska författarna intaga en särställning i stipendiehänseende. Deras stora litterära förtjänster och lika uppenbara behov av ekonomiskt understöd kunde icke bestridas. I viss utsträckning hade svenska förslags- och donationsstipendier kommit dem till del. Enligt utredningens mening torde någon möjlighet att giva dem stöd från svenska stadsanslag av principiella skäl icke stå till buds. Av denna anledning anses ju utredningen böra uttala en allmän rekommendation till de enskilda stipendienämnderna att mera regelbundet än hittills beakta de finlandssvenska författarnas behov av stipendieunderstöd.

De svenska statsmakterna kunna icke påverka stipendienämnder att utdela stipendier enligt vissa direktiv. Detta är givetvis varje nämnds egen uppgift varvid hänsyn måste tagas till de bestämmelser som ligga till grund för nämndens verksamhet.

Om den enskilde låntagaren direkt hade haft att erlægga en viss summa för varje boklån, hade det icke mött något hinder att de finlandssvenska författarna erhållit ersättning enligt samma grunder som rikssvenska författare. Den omständigheten att staten av tekniska och andra skäl anses böra bestrida den ersättning, som skall utgå till författarna, torde icke utgöra hinder för att även icke svenska medborgare erhålla ersättning, därest de skriva på svenska språket.

Om rätten till ersättning anknytes till det språk på vilket verkets originalupplaga utkommit, komma i enstaka fall även svenska författare i USA att erhålla dylik ersättning, men detta kan med hänsyn till att det svenska språkområdet i USA är förhållandevis litet enligt vår mening icke vara orimligt. Den omständigheten att av svensk medborgare utgivet verk på främmande språk — det torde härvidlag huvudsakligen röra sig om vetenskapliga avhandlingar — icke berättigar till ersättning torde sakna varje praktisk betydelse.

Med hänsyn till vad vi anfört få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek skall utgå enligt de grunder som angivits i denna motion.

Stockholm den 23 mars 1954.

P. G. Lundgren.

Erik Arrhén.

R. Lundqvist.
